

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМОК 1 НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ОФІЦІЙНОЇ СТАТИСТИКИ

ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗІ СТАТИСТИКИ ІННОВАЦІЙ

Жукович Інна Анатоліївна,

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник офісу оцінювання діяльності
наукових установ НАН України,
ДУ «Центр оцінювання діяльності наукових установ
та наукового забезпечення розвитку регіонів України НАН України»

Актуальним завданням формування сучасної системи вітчизняного статистичного обліку в сфері інновацій є максимальна її відповідність міжнародним стандартам, що надає можливість Україні виступати повноправним учасником світової системи оцінки та співставлення показників інноваційного розвитку національних економік.

Методологічною основою міжнародної статистики інновацій є «Керівництво Осло», що створене Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) та статистичною організацією Європейської Комісії (далі – Євростат).

Перше видання «Керівництва Осло» [1] було підготовлено у 1992 р. та містило методологічні рекомендації, пов'язані з проведенням національних обстежень технологічних інновацій у обробній промисловості. Закладені у Керівництві підходи базувалися на знаннях та досвіді, що отриманий в результаті експериментальних обстежень інновацій, проведених за період 1980–1990 р.р. у країнах Європейського союзу, та аналогічних спостережень в Австралії та Канаді, які довели можливість збирання даних щодо складних інноваційних явищ та процесів.

Друге видання Керівництва вийшло у 1997 р. [2]. За декілька років доопрацювання були сформульовані рекомендації щодо вимірювання інновацій у сфері послуг, запропоновано адаптовані для цієї сфери визначення та підходи до спостереження, а також розглянуто можливість більш повного охоплення досліджуваних організацій (інноваційних та неінноваційних) та порушено питання щодо виміру «нетехнологічних» інновацій.

Третє видання «Керівництва Осло», опубліковане у 2005 році [3], розширило рамки статистичного вивчення інноваційної діяльності: запропонована комплексна система вимірювання інновацій, виділено два нових типи інновацій – організаційні та маркетингові. Для спрощення збору даних у галузях сфери послуг було виключено поняття технологічних інновацій, що поєднували продуктові та процесові інновації.

Крім цього, у новому варіанті Керівництва посилено акцент на вивченні коопераційних зв'язків в інноваційній сфері, а саме методів взаємодії підприємства-інноватора з іншими учасниками інноваційної системи (науковими організаціями; закладами вищої освіти; постачальниками та споживачами тощо). Статистичний облік інноваційних процесів розширено на галузі з меншою наукомісткістю (галузі сфери послуг, низькотехнологічні галузі обробної промисловості).

Розвиток теорії інновацій та накопичення практичного досвіду статистичних досліджень призвели до необхідності чергового перегляду міжнародних стандартів у цій сфері. У 2018 р. ОЕСР спільно з Євростатом випустили четверту редакцію «Керівництва Осло» [4], що сприяло подальшому розвитку методології статистики інновацій.

Основним завданням нової редакції стало забезпечення:

- формування загальних визначень та підходів до оцінки інноваційної діяльності, які можна застосовувати до всіх секторів економіки;
- міжнародної сумісності методології дослідження;
- узгодженості з «Керівництвом Фраскати» [5] і основними статистичними керівними принципами та стандартами, у тому числі з Системою національних рахунків (СНР);
- відображення змін та нових можливостей у цифровій економіці за допомогою виміру інновацій у цифрових продуктах, платформах та можливості передачі даних;
- відображення моделей інноваційної діяльності, у тому числі пов'язаних з відкритими інноваціями та глобальними інноваційними системами;
- використання накопичених знань та досвіду для вирішення завдань кількісного вимірювання ресурсів та результатів інноваційної діяльності, визначення ступеню новизни інновацій, охоплення нових видів інноваційної діяльності, врахування національних особливостей при формуванні програми спостереження та забезпечення міжнародних співставлень;
- сприяння збору даних про інноваційні та неінноваційні організації, що відображають інвестиції в інтелектуальний капітал, внутрішні та зовнішні умови для інновацій, з метою аналізу рушійних сил та факторів, які сприяють інноваціям;
- можливості широкого обговорення методологічних підходів, а також результатів спостереження для підвищення якості, своєчасності та міжнародного співставлення даних;
- обговорення можливості використання статистичних даних про інновації для аналізу та контролю ефективності науково-технічної політики держави, у тому числі у сфері підтримки інновацій.

Базовими підходами нового видання «Керівництва Осло» є збір даних щодо інновації у підприємницькому секторі за допомогою вибірки; комплексне охоплення всіх напрямів інноваційної діяльності із залученням, у разі необхідності, адміністративних джерел інформації та додаткових обстежень; введення понять, визначень та класифікацій, головним критерієм вибору яких є

можливість вимірювання та забезпечення співставлення даних, що збираються по різних країнах, галузях, групах організацій, починаючи від невеликих однопрофільних фірм і закінчуючи великими багатонаціональними компаніями, що виробляють широкий асортимент товарів та послуг.

Таким чином, удосконалення міжнародних стандартів зі статистики інновацій здійснюється у напрямі розробки та вдосконалення методів статистичного виміру нових типів інновацій та видів інноваційної діяльності, передачі кращого міжнародного досвіду та практик їх спостереження, полегшення міжнародного співставлення, надання платформи для проведення досліджень з оцінки інновацій та розширення інформаційної бази для аналізу різних аспектів інноваційної діяльності.

Список використаних джерел

1. OECD Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data – Oslo Manual. OECD Publishing, Paris, 1992. URL: [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD\(92\)26&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD(92)26&docLanguage=En)(дата звернення: 12.11.2021).

2. Oslo Manual: proposed guidelines for collecting and interpreting technological innovation data. OECD Publishing, Paris, 1997. URL: <https://www.worldcat.org/title/oslo-manual-proposed-guidelines-for-collecting-and-interpreting-technological-innovation-data/oclc/247535969> (дата звернення: 12.11.2021).

3. Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd edition, OECD Publishing, Paris, 2005. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5889925/OSLO-EN.PDF> (дата звернення: 12.11.2021).

4. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th edition, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg, 2018. URL: <https://www.oecd.org/science/oslo-manual-2018-9789264304604-en.htm> (дата звернення: 12.11.2021).

5. Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development. OECD Publishing. Paris, 2015. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264239012-en.pdf?expires=1636533817&id=id&accname=guest&checksum=E22D9BF995DC7505F8461C759CE> (дата звернення: 12.11.2021).